

Internetpanels niet betrouwbaar, of toch wel?

Internetbureaus die voorafgaand aan de Tweede-Kamerverkiezingen van 9 juni de burgers naar hun stemgedrag vroegen, bleken de politieke aardverschuivingen die de verkiezingen markeerden in de versterkte niet te hebben voorzien. Het bureau Peil.nl van Maurice de Hond zat er maar liefst achttien zetels naast. Het bureau Synovate deed het maar iets minder slecht. Het grote aantal zetels dat de Partij voor de Vrijheid (PVV) wist te winnen, had geen van beide bureaus ook maar bij benadering voorspeld. Eén van de redenen die de peilers noemden was het feit dat PVV'ers niet meededen aan het onderzoek, omdat die niet in de panels zaten.

Digitale kloof

Het gebruik van internet heeft het peilen zeker een stuk gemakkelijker gemaakt. Het maakt het mogelijk om heel snel en goedkoop heel veel gegevens te verzamelen bij heel veel mensen, die je niet eens hoeft te zoeken, want ze melden zich vaak spontaan. Die zogeheten zelfselectie is één van de grote problemen van het internetpeilen en van de zogeheten Accesspanels: deelnemers zijn niet willekeurig geloot uit een grotere groep. Onbekend blijft vaak wat de respons is en hoe die is verdeeld over bevol-

kingsgroepen. Peilingen zijn dan nauwelijks meer een objectief meetinstrument en de uitkomsten van dergelijke peilingen zijn dan ook niet erg betrouwbaar.

Voor de internetpanels worden mensen die geen internetaansluiting hebben, zoals veel ouderen, laagopgeleiden en allochtonen, in elk geval niet bereikt. Dit wordt wel de digitale kloof genoemd. Aan noodzakelijke voorwaarden om de kwaliteit van een onderzoek te beoordelen, zoals het kunnen vaststellen van responscijfers en van de over- en ondervertegenwoordiging van bevolkingsgroepen in de steekproef, wordt niet voldaan.

Onderzoeksverantwoording

Eigenlijk zou van iedere uitgevoerde enquête een adequate onderzoeksverantwoording moeten worden opgesteld, vindt prof. Jelke Bethlehem van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Universiteit van Amsterdam. In zo'n verantwoording zou precies moeten staan wat de doelgroep is, hoe de steekproef getrokken is – geloot of via zelfselectie – wat de omvang van de steekproef en de non-respons is en wat de onzekerheidsmarges zijn. Investeren in arbeidsintensieve en dure één-op-één gesprekken met je respondenten, van

wie je de sociale achtergrondkenmerken kent, is volgens de CBS-onderzoeker de enige oplossing om betrouwbare enquêteresultaten te krijgen.

Interviewdruk

Positieve geluiden over het *on line* enquêteren ontbreken in de discussie evenwel niet. Zo schreef Edith de Leeuw, bijzonder hoogleraar Kwaliteit en Survey Onderzoek aan de Universiteit Utrecht onlangs in het statistiektijdschrift *STATOR* dat betrouwbaar en valide meten via het internet wel degelijk kan.

Enquêteren via internet heeft volgens De Leeuw vele voordelen. Internetenquêtes zijn snel, goedkoop en actueel. Zeker zo belangrijk is dat de interviewdruk ontbreekt. Zonder interviewer aan tafel worden er waarschijnlijk minder sociaal wenselijke antwoorden gegeven. In enquêtes zonder interviewer geven mensen normoverschrijdend gedrag vaker toe: ze drinken dan meer, frauderen meer en overtreden vaker de wet. Een ander voordeel is dat mensen die de vragenlijsten op de computer doorneemen geen vragen kunnen overslaan. De computer herinnert ze eraan als een antwoord op een vraag ontbreekt. *Missing data* komen om die reden niet voor.

Beter meten

Voorwaarde is wel dat de metingen 'accuraat' zijn. Het gaat dan om wat zij noemde de vier hoekstenen van goed survey-onderzoek: een hoge dekkingsgraad, een vakkundige steekproeftrekking, een hoge respons en een goede meting. Is dat gewaarborgd, dan vindt De Leeuw dat met internetenquêtes zelfs beter kan worden gemeten dan met traditionele methoden.

Ronald van der Bie

Zie ook pagina 6: Focus

NATIONALE BEELDBANK

Traditionele enquêtes kennen meer interviewdruk

Gelezen

Harry van den Berg, Stef Scagliola, Fred Wester (red.): *Wat Veteranen Vertellen; Verschillende perspectieven op biografische interviews over ervaringen tijdens militaire operaties*. Amsterdam, Pallas Publications, 2010; ISBN 978-90-8555-034-1. Prijs € 39,95.

Publicatie, gebaseerd op biografische interviews met veteranen uit het Interviewproject Nederlandse Veteranen, een initiatief van het Veteraneninstituut in Doorn. Ondanks de grote verschillen tussen militaire operaties komen in de interviews telkens dezelfde dilemma's en trauma's terug. Bijdragen van onderzoekers vanuit verschillende disciplines geven een veelzijdig en openhartig beeld van wat veteranen meemaken.

Verrijkte publicatie: de digitale versie van het boek bevat links naar audiofragmenten van de interviews. Lezen van een artikel kan dus gecombineerd worden met luisteren naar de veteranen. Direct beluisteren kan ook op www.watveteranenvertellen.nl. Alle gebruikte interviews zijn gedeponereerd bij DANS en komen op termijn beschikbaar voor geregistreerde gebruikers. De andere interviews zijn alleen toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek met toestemming van het Veteraneninstituut.

Preparing data for sharing; Guide to social science data archiving. Amsterdam, Pallas Publications, 2010; DANS Data Guide 8; ISBN 978-90-8555039-6

Aimed at those engaged in the cycle of social science research, from applying for a research grant, through the data collection phase, and ultimately to the preparation of the data for deposit in the DANS archive or any other data repository. Adaption of the 4th edition of the *Guide to social science*

data preparation and archiving of 2009, published by the US based Inter-university Consortium for Political and Social Research (ICPSR). Intended to help researchers manage and document their data to prepare them for archival deposit, as well as think more broadly about the types of digital content that should be deposited in an archive.

Marcel Das, Peter Ester, and Lars Kaczmarek (eds.): *Social and Behavioral Re-*

Column
Jos Engelen

Open Access moet sneller

Open Access Publishing, ook in Nederland de meest gangbare benaming van Vrij Toegankelijk Publiceren, heeft met de opkomst van het World Wide Web een sterke impuls gekregen. Wetenschappelijke zoekmachines over de grenzen van disciplines heen, en doorklikken naar onderliggende onderzoeksdata, naar verwante publicaties en noem maar op: het wordt allemaal mogelijk. En in principe is het technisch nu allemaal al beschikbaar. Toch is Open Access publiceren nog altijd meer uitzondering dan regel, zoals in de Open Access Week van 11 tot 15 oktober weer duidelijk onder de aandacht kwam.

HARRY MEIJER

Hoe komt dat? Laten we het publiceren van wetenschappelijke artikelen nader onder de loep nemen. Ten eerste is het wezenlijke kenmerk van Open Access Publishing het 'business model' (wellicht het best vertaald als verdienmodel?). Heel in het kort: de kosten voor publicatie worden niet meer betaald uit abonnementsgelden, maar door de auteurs zelf. In principe is de overgang van het klassieke 'business model' naar Open Access kostenneutraal: abonnementskosten worden vervangen door publicatiekosten, die de auteurs zelf betalen. Publiceren is immers niet gratis: het organiseren van een excellente 'peer review' en de werkzaamheden van een 'editorial board' moeten bijvoorbeeld betaald worden. Dat geldt vanzelfsprekend ook voor de kosten voor de verspreiding en het duurzaam archiveren van publicaties en onderzoeksdata. De expertise die DANS heeft ontwikkeld voor het duurzaam beschikbaar stellen en archiveren van onderzoeksdata is hier erg waardevol.

Ten tweede hebben de gevestigde tijdschriften, vaak terecht, een grote reputatie die tot uitdrukking komt in een impactfactor. Deze factor is gelijk aan het gemiddeld aantal citaties per artikel dat door het tijdschrift is gepubliceerd. Onderzoekers willen daardoor graag publiceren in tijdschriften met een hoge impactfactor. In het beoordelingssysteem van de kwaliteit van onderzoekers houden organisaties, zoals NWO, hier rekening mee. Uitgevers die hun gevestigde tijdschrift niet Open Access willen maken, staan daarom sterk. En nieuw op te richten tijdschriften beginnen met impactfactor nul. Daarom stel ik voor om nieuwe Open-Access-tijdschriften een initiële impactfactor toe te kennen, gebaseerd op onder meer de kwaliteit van de redacteurs en de kwaliteit van het redactionele proces, inclusief 'peer review'. Alleen zo kunnen we de vicieuze cirkel doorbreken.

Ikzelf ben groot voorstander van Open Access. Als voorzitter van onderzoeksfinancier NWO heb ik de mogelijkheid om bij te dragen aan de realisatie van het Vrij Toegankelijk Publiceren. Zo heeft NWO een jaar geleden vijf miljoen euro ter beschikking gesteld voor Open Access. Dit is een eerste stap en nog lang niet voldoende. De voordelen en mogelijkheden van Open Access zijn immers zo enorm dat de ontwikkeling ervan niet te stoppen is. Het proces kan en moet alleen sneller.

Prof. dr. J.J. Engelen is voorzitter van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

search and the Internet; Advances in Applied Methods and Research Strategies. Oxford, Taylor & Francis Group, October 2010. ISBN: 978-1-84872-817-2

Highlighting the progress in using web-based surveys for data collection, this timely volume summarizes the experiences of leading behavioral and social scientists from Europe and the USA who collected data using the internet. Some chapters present theory, methodology, design and implementation, while others focus on best practices or issues such as data quality and understanding paradata. A number of contributors applied innovative web-based research methods to the LISS panel of CentERdata collected from over 5,000 Dutch households. Their findings are presented in the book. Some of the data are available on the book website. The book addresses practical issues such as data quality, how to reach difficult target groups, how to design a survey to maximize response, and ethical issues that

need to be considered. Innovative applications such as the use of biomarkers and eye-tracking techniques are also explored. See also <http://pub.centerdata.nl/>

Nico Bakker, Leen Breure, Wilko Quak (red.): *Geo-informatie kent geen tijd? Delft, Nederlandse Commissie voor Geodesie, 2010. ISBN: 978-90-6132-325-9*

In geografische bestanden is tijd vaak moeilijk weer te geven. Reeksen van oude en nieuwere kaarten laten ontwikkelingen zien, maar het juiste moment van wijziging is daarbij vaak niet meer te achterhalen. In het huidige digitale tijdperk is het echter mogelijk om zowel het moment van ontstaan van een object als het tijdstip waarop het in een database wordt opgenomen, direct vast te leggen. De publicatie vormt de neerslag van de presentaties van een studiemiddag over dit onderwerp. Verkrijgbaar als pdf:

www.ncg.knaw.nl/Publicaties/Groen/50BakkerGeoTijd.html